

SUOMEN KIELELLÄ

Suomen kielen lautakunnan 26.10.2018 julkaisema kielipoliittinen kannanotto on herättänyt paljon huomiota. Lautakunta haluaa kannanotollaan kiinnittää huomiota suomen ja ruotsin kielten asemaan kohdistuvaan vakavaan uhkaan. Se pitää välttämättömänä, että valtiovalta ryhtyy pikaisesti toimiin kansallisen kielipoliittisen ohjelman laa-
timiseksi. Lautakunta toimii asiantuntijaelimenä Kotimaisten kielten keskuksessa.

Lautakunnan uhkakuva on selkeä: ”Olemme lähellä tilannetta, jossa on konkreettisesti tehtävä päätös siitä, haluammeko edelleen pitää kiinni äidinkielestämme vai olemmeko valmiit luopumaan siitä toisen kielen hyväksi – ensin vain joillakin elämän osa-alueilla mutta vähitellen yhä kattavammin.” Kielipoliittisessa ohjelmassa tulee lautakunnan mukaan ottaa kantaa seuraaviin huolenaiheisiin: kansalliskielten käyttöalan ka-
ventuminen, yhteiskunnan toimintaa vaikeuttava yleiskielen hallinnan heikkeneminen, suomalaisen kieliyhteisön jäseneksi pääsyn kynnyks sekä vähemistökielten ja maahan tulleiden oman äidinkielen opetus.

Lautakunta toteaa, että suomen kieli itse ei ole uhanalainen, mutta sen asemaa yhteiskunnassa uhkaa nopea heikkeneminen englannin kielen valta-
aseman takia. Kansalliskielten käyttöala kaventuu yhä nopeammin ja erityistä huomiota ”tulee kiinnittää kansalliskielten asemaan tieteen kielinä ja niiden käyttöön opetuksen välineenä koulutuksen kaikilla tasoilla”. Nykytilanne on jo johtanut siihen, että kansalliskielten käyttö väistyy ennen kaikkea englannin tieltä työelämän eri alueilla asiakaspalvelua myöten. Suuri merkitys on myös internetin ja muun sähköisen kommunikaation synnyttämällä murroksella.

Ohjelman julkaisupäivänä oli Helsingin Kirjamessujen Tiedetorilla paljon kuulijoita kerännyt keskustelu, jossa kirjailija **Juha Hurme** haastatteli professori **Janne Saarikiveä** tämän kirjasta. Saarikiven kirjan *Suomen kieli ja mieli* (Teos 2018) tekstiä ajaa myös huoli suomen kielestä. Hän tutkailee paikoin riemastuttavasti, paikoin poleemisesti niin

suomen kielen, suomalaisen ajattelun kuin kulttuurin yhteyksiä.

Tieteessä tapahtuu -lehden julkaisukieli on suomi, ja kielen käytön tason heikkeneminen on näkynyt lehteenkin lähetetyissä kirjoituksissa. Englannin kielen vaikutus on yhä selvempi, esim. sanastossa, ilmaisuissa ja pilkutuksessa. Eri kirjoitustyylien hallinta on pitkälle mahdollista vain äidinkielellä. Lehden kirjoitukset ovat suosittua opetusmateriaalia eri yliopistojen suomen kielen tekstitaitojen opetuksessa. Lehdessä on eri juttutyyppejä yleistajuisista tiedeartikkeleista kirja-
arvosteluihin, kolumneihin ja poleemisiin puheenvuoroihin.

OPPIMISEN RAHAVIRTOJA

Sitran *Millä rahalla?* -selvitys tarjoaa ensimmäistä kertaa kokonaiskuvan koulutuksen ja oppimisen rahavirroista Suomessa. Se kertoo, mistä varat tulevat ja mihin ne käytetään. Selvityksestä käy ilmi, että elinikäiseen oppimiseen kanavoitiin viime vuonna yhteensä 18,9 miljardia euroa.

Kansainvälisessä vertailussa Suomen koulutusinvestoinnit ovat suurimpien joukossa, samoin niiden julkinen rahoitusosuus. Valtion ja kuntien osuus kokonaissummasta oli 15,5 miljardia euroa eli yli 80 prosenttia ja yksityisen sektorin osuus loput 3,4 miljardia euroa. Valtaosa varoista eli 16,6 miljardia käytettiin koulutukseen ja 2,3 miljardia euroa oppijoiden toimeentulon tukemiseen.

Julkisista varoista yli 80 % ohjattiin kuntien kautta varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja peruskouluun. Kunnat käyttivät näihin itse viime vuonna 7,2 miljardia euroa. Lisäksi ne saivat perusopetukseen varoja valtiolta. Valtioneuvostossa koulutuksen rahakirstua hoitaa neljä eri ministeriötä. Opetus- ja kulttuuriministeriö (4,5 mrd. €) kanavoi rahoitusta korkeakouluille, toisen asteen koulutukseen ja aikuiskoulutukseen, kun taas valtiovarainministeriö (3,5 mrd. €) rahoittaa perusopetusta osana kunnille myönnettävää peruspalveluiden valtionosuutta.

Jatkuvan oppimisen tarve kasvaa yhteiskunnassa. Tämä heijastuu myös suunnitteilla oleviin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleihin.

Ilari Hetemäki